

تأثیر حسابرسی بر شفافیت مالی و عملکرد دو بانک بزرگ بین‌المللی (UBS و HSBC)

الهه فریور تنها^۱

آرزو پیشداد^۲

چکیده

تحولات اخیر در نظام مالی جهانی، لزوم شفافیت مالی و نظارت مؤثر بر عملکرد بانکها را بیش از پیش ضروری کرده است. این پژوهش تأثیر حسابرسی مستقل بر شفافیت مالی و عملکرد بانکهای بین‌المللی، به‌ویژه بانکهای HSBC و UBS، را بررسی می‌کند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهند که افزایش هزینه‌های حسابرسی موجب بهبود شفافیت مالی و کاهش ریسک‌های عملیاتی در این بانکها شده است. مقایسه این دو بانک نشان داد که هماهنگی با استانداردهای بین‌المللی حسابداری و حسابرسی (مانند IFRS و ISA) به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و بهبود کیفیت گزارشگری مالی کمک کرده است. به‌ویژه، پس از بحران‌های پول‌شویی HSBC و ادغام UBS با Suisse Credit، نظارت‌های حسابرسی شدیدتری اعمال شد که تأثیرات مثبتی بر شفافیت مالی و کاهش تخلفات مالی داشت. این مقاله با استفاده از مدل رگرسیون داده‌های پانل و آزمون‌های مختلف آماری، اثرات هزینه‌های حسابرسی را بر عملکرد مالی این دو بانک در دوره زمانی ۲۰۱۰-۲۰۲۴ بررسی کرده است. یافته‌ها حاکی از آن است که حسابرسی مستقل نه تنها موجب افزایش شفافیت مالی بانکها می‌شود، بلکه با بهبود نظارت و کاهش فساد مالی، ثبات اقتصادی و عملکرد مالی این بانکها را نیز تقویت می‌کند. به بانکها توصیه می‌شود که به‌منظور کاهش ریسک‌های مالی و افزایش شفافیت مالی، هزینه‌های حسابرسی خود را به‌طور مؤثری مدیریت کرده و هم‌راستا با استانداردهای بین‌المللی حسابرسی عمل کنند.

واژه‌های کلیدی: حسابرسی مستقل، شفافیت مالی، بانکهای بین‌المللی UBS، HSBC

طبقه بندی JEL: M42، G21

۱. استادیار گروه حسابداری مؤسسه آموزش عالی فاران مهردانش، تهران، ایران (نویسنده مسئول): drfarivartanha@gmail.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، مؤسسه آموزش عالی فاران مهردانش، تهران، ایران: ashly.pishdad@gmail.com

مقدمه

تحولات اخیر در نظام مالی جهانی، اهمیت شفافیت مالی و نظارت مؤثر بر عملکرد بانکها را بیش از پیش برجسته کرده است. بانکها، به عنوان بازیگران کلیدی در تأمین مالی و مدیریت ریسک، تأثیر مستقیمی بر ثبات اقتصادی دارند. با این حال، ناکارآمدی در نظارت مالی و حسابرسی، در سالهای اخیر منجر به بحرانهای مالی، تخلفات پولشویی و رسواییهای مالی شده است. مواردی همچون ورشکستگی بانکهای بزرگ و بحرانهای ناشی از مدیریت نادرست داراییها، بر ضرورت اجرای حسابرسی دقیق تأکید دارند. بررسیهای انجام شده نشان داده اند که حسابرسی مستقل یکی از مؤثرترین ابزارهای نظارتی برای افزایش شفافیت مالی و کاهش تخلفات بانکی محسوب می شود. این فرآیند با ارزیابی دقیق گزارشهای مالی، از دست کاری اطلاعات و ارائه گزارشهای غیرشفاف جلوگیری کرده و به سرمایه گذاران، نهادهای نظارتی و مشتریان، اطلاعات قابل اتکاتری ارائه می دهد. مطالعات موردی در بانکهای HSBC و UBS نشان داده اند که افزایش هزینه های حسابرسی منجر به بهبود شفافیت مالی و کاهش ریسکهای عملیاتی شده است. در مواردی که نظارت های حسابرسی ضعیف بوده، بانکها با جریمه های سنگین و مشکلات اعتباری مواجه شده اند.

اجرای استانداردهای بین المللی حسابداری و حسابرسی، از جمله IFRS و ISA، به عنوان یکی از راهکارهای کلیدی در افزایش شفافیت مالی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی معرفی شده اند. بر پایه تحقیقات اخیر، هماهنگی رویه های حسابرسی داخلی بانکها با استانداردهای بین المللی، اعتماد سرمایه گذاران را افزایش داده و کیفیت گزارش های مالی را بهبود بخشیده است. افزون بر این، پژوهش ها نشان داده اند بانکهایی که سیستم های نظارتی قوی تری دارند، در مقابله با تخلفات مالی همچون پولشویی، تأمین مالی تروریسم و سایر جرایم مالی موفق تر عمل کرده اند. ممیزی های منظم و نظارت بر فرآیندهای حسابرسی داخلی، بانکها را قادر می سازد تا نقاط ضعف خود را شناسایی کرده و عملیات مالی خود را مطابق با مقررات بین المللی اصلاح کنند. در نهایت، حسابرسی مستقل نه تنها موجب افزایش شفافیت مالی بانکها می شود، بلکه با افزایش کارایی عملیاتی، موجب بهبود عملکرد مالی و افزایش اعتماد عمومی نسبت به سیستم بانکی می شود. سؤال اصلی تحقیق پیشرو، این است که چگونه تغییرات در سیاست های حسابرسی و نظارت های داخلی می توانند در درازمدت بر عملکرد مالی بانکها و کاهش فساد تأثیر بگذارند؟

این پژوهش به بررسی تأثیر حسابرسی مستقل بر شفافیت مالی و عملکرد بانکهای بین المللی پرداخته و راهکارهایی برای ارتقای کیفیت نظارت های مالی ارائه خواهد کرد.

مبانی نظری

یکی از چالش‌های اساسی در نظام مالی جهانی، تضاد منافع میان مدیران و سهامداران است که می‌تواند منجر به دست‌کاری اطلاعات مالی شود. بر اساس نظریه نمایندگی (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶)^۱، مدیران به دلیل دسترسی به منابع اطلاعاتی، ممکن است تصمیماتی اتخاذ کنند که بیش از منافع سهامداران، به نفع خودشان باشد. در چنین شرایطی، حسابرسی مستقل می‌تواند با افزایش شفافیت در گزارش‌های مالی، از بروز ناهماهنگی در اطلاعات جلوگیری کند. بررسی‌ها نشان داده‌اند که در بانک HSBC، کاهش سطح نظارت حسابرسی باعث بروز تخلفات مالی شد، اما با افزایش کنترل‌های حسابرسی، میزان شفافیت بهبود یافت.

از سوی دیگر، نظریه عدم تقارن اطلاعاتی (آکرلوف، ۱۹۷۰)^۲ نشان می‌دهد اختلاف سطح دسترسی مدیران و سرمایه‌گذاران به اطلاعات مالی، می‌تواند ریسک تصمیم‌گیری‌های نادرست را افزایش دهد. در این راستا، حسابرسی مستقل با بررسی دقیق گزارش‌های مالی، عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش داده و اعتماد سهامداران را تقویت می‌کند. تجربه ادغام بانک UBS با Credit Suisse نمونه‌ای از این مورد است که در آن، نظارت‌های سخت‌گیرانه حسابرسی مانع از ارائه اطلاعات گمراه‌کننده شد و شفافیت مالی در سطح بالاتری حفظ شد. افزون بر این، سازمان‌هایی که به رعایت مقررات مالی پایبند نیستند، با کاهش اعتماد عمومی و تحریم‌های قانونی مواجه می‌شوند. نظریه مشروعیت (ساچمن، ۱۹۹۵)^۳ بر این اصل تأکید دارد که بانک‌ها برای حفظ جایگاه خود در صنعت مالی، باید همواره مطابق با استانداردهای نظارتی عمل کنند. نمونه‌ای از این موضوع در بانک HSBC مشاهده شد، جایی که پس از اعمال جریمه‌های سنگین به دلیل تخلفات پول‌شویی، این بانک ناچار شد فرآیندهای حسابرسی و نظارت‌های مالی خود را اصلاح کند تا مقبولیت خود را در بازارهای مالی باز یابد.

از دیدگاه نظریه علامت‌دهی (اسپنس، ۱۹۷۳)^۴، سازمان‌هایی که عملکرد مالی بهتری دارند، معمولاً تمایل بیشتری به انتشار گزارش‌های حسابرسی‌شده نشان می‌دهند تا سیگنالی مثبت به بازار ارسال کنند. حسابرسی مستقل، با بررسی دقیق صورت‌های مالی، امکان ارائه چنین سیگنالی را فراهم می‌کند و به جذب سرمایه‌گذاران کمک می‌کند. به همین دلیل، پس از ادغام بانک UBS با Credit

1. Jensen & Meckling, 1976
2. Akerlof, 1970
3. Suchman, 1995
4. Spence, 1973

Swisse، این بانک اقدامات حسابرسی گسترده‌تری را در پیش گرفت تا اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد و ثبات خود را در بازارهای مالی تقویت کند.

در نهایت، بر اساس نظریه شفافیت مالی (بوشمن و اسمیت، ۲۰۰۱)^۱ افزایش سطح شفافیت در گزارش‌های مالی، منجر به کاهش هزینه‌های تأمین مالی و بهبود عملکرد اقتصادی بانک‌ها می‌شود. در همین راستا، حسابرسی مستقل نقش کلیدی در جلوگیری از تخلفات مالی و ارتقای سطح افشای اطلاعات دارد. تجربه بانک UBS پس از اعمال نظارت‌های شدیدتر، نشان داد که افزایش دقت در حسابرسی، منجر به کاهش دارایی‌های پرریسک و بهبود کیفیت گزارش‌های مالی شد.

پیشینه پژوهش

تحقیقات انجام‌شده در حوزه بانکداری بین‌المللی نشان داده‌اند که نحوه اعمال حسابرسی و کنترل‌های مالی تأثیر مستقیمی بر شفافیت گزارش‌های مالی بانک‌ها دارد. بررسی Global Finance Magazine (2019) درباره HSBC نشان داد که این بانک به دلیل گستردگی عملیات و تنوع خدمات بانکی، در برخی بخش‌ها با چالش‌های نظارتی مواجه شده است. مطالعات پس از اجرای اصلاحات نظارتی در این بانک، افزایش شفافیت مالی و بهبود کیفیت گزارشگری را نشان داده‌اند. در مقابل، گزارش‌های S&P Market Intelligence (2024) و Annual Reports UBS تأیید می‌کنند که UBS، با تمرکز بر مدیریت ثروت، ساختار کنترلی دقیق‌تری نسبت به سایر بانک‌ها داشته و پس از ادغام با Credit Suisse، سطح افشای مالی خود را افزایش داده است. مقایسه این دو بانک نشان می‌دهد بانک‌هایی که به‌طور پیوسته رویه‌های حسابرسی خود را بهبود داده‌اند، اعتماد سرمایه‌گذاران بیشتری را جلب کرده‌اند.

افزایش نظارت مالی در بانک‌ها ارتباط مستقیمی با کاهش تخلفات مالی و افزایش شفافیت دارد. یافته‌های (خبرگزاری میزان، ۱۳۹۳) نشان داده‌اند بانک‌هایی که حسابرسی مستقل را در سطح بالاتری اجرا کرده‌اند، در کاهش فساد مالی و ارائه گزارش‌های دقیق‌تر موفق‌تر بوده‌اند. پژوهش‌های مرتبط تأیید می‌کنند که کنترل‌های ضعیف‌تر در سیستم‌های مالی، احتمال ارائه اطلاعات نادرست را افزایش داده و در نهایت، اعتماد سرمایه‌گذاران را کاهش می‌دهد.

نقش استانداردهای بین‌المللی در این حوزه غیرقابل‌انکار است. پژوهش (کاظمی و موسوی، ۱۴۰۳) نشان داده است بانک‌هایی که IFRS را در ساختار گزارشگری خود پیاده‌سازی کرده‌اند، کاهش چشمگیری در ناهماهنگی گزارش‌های مالی داشته‌اند و اطلاعات دقیق‌تری را در اختیار نهادهای نظارتی

1. Bushman & Smith, 2001

قرار داده‌اند. بررسی‌های دیگر نیز تأیید می‌کنند که حسابداری مبتنی بر IFRS باعث بهبود قابلیت مقایسه گزارش‌های مالی شده و تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاران را تسهیل کرده است. ارتباط بین حسابرسی و نظارت بر پول‌شویی نیز در پژوهش‌های متعددی بررسی شده است. مطالعه (زمردی و سویزی، ۱۴۰۲) نشان داد سیستم‌های حسابرسی که با فناوری‌های پیشرفته تلفیق شده‌اند، شناسایی فعالیت‌های مشکوک مالی را تسریع کرده و میزان جرایم بانکی را کاهش داده‌اند. داده‌های تجربی حاکی از آن است که بانک‌هایی که رویه‌های نظارتی سخت‌گیرانه‌تری داشته‌اند، کمتر درگیر پرونده‌های تخلف مالی بوده‌اند. از سوی دیگر، بررسی (بارس، کاپریو و لوین، ۲۰۰۴) نشان می‌دهد بانک‌هایی که حسابرسی مستقل قوی‌تری را اعمال کرده‌اند، در دوران رکودهای اقتصادی عملکرد اثبات‌تری داشته و کمتر دچار بحران‌های مالی شده‌اند. این یافته‌ها با پژوهش (سعدی، جعفری لاریجانی و نسل موسوی، ۱۴۰۳) که نشان داده شفافیت مالی بهبودیافته در نتیجه اجرای IFRS و نظارت‌های مستقل، نوسانات مالی را کاهش داده و میزان سوءاستفاده‌های حسابداری را محدود کرده است، همخوانی دارد.

در حوزه مدیریت مالی (سلیمان‌زاده، کردستانی و کاظمی، ۱۴۰۲) نشان داده‌اند که مکانیزم‌های کنترل مالی داخلی، زمانی که همراه با نظارت خارجی اجرا شوند، کارایی بیشتری در کاهش فساد مالی دارند. تحلیل‌های صورت‌گرفته حاکی از آن است که بانک‌هایی که چارچوب‌های کنترل داخلی و حسابرسی مستقل را باهم ترکیب کرده‌اند، میزان سوءاستفاده از منابع مالی در آن‌ها کمتر بوده است.

فرآیند حسابرسی و تأثیر آن بر کنترل‌های نظارتی در HSBC

بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهند ساختار حسابرسی HSBC به‌گونه‌ای طراحی شده است که استقلال نهاد‌های نظارتی داخلی را تضمین کرده و فرآیندهای مدیریت ریسک را تقویت کند. کمیته حسابرسی جهانی (GIA) که به‌طور مستقیم به هیئت مدیره گزارش می‌دهد، مسئول بررسی کنترل‌های داخلی، ارزیابی ریسک‌های عملیاتی و نظارت بر رعایت الزامات قانونی است. مطالعات نشان داده‌اند حسابرسی HSBC تحت نظارت شرکت PricewaterhouseCoopers (PwC) انجام می‌شود که مطابق مقررات بانکی بریتانیا، به‌صورت دوره‌ای تغییر می‌کند تا وابستگی بلندمدت به یک حسابرس خاص ایجاد نشود.

تحلیل داده‌های مالی نشان داده است که حسابرسی HSBC به‌طور خاص بر سه حوزه کلیدی تمرکز دارد:

۱. بررسی ذخایر زیان اعتباری: (ECL) گزارش‌های مالی HSBC مطابق با استاندارد IFRS 9 تنظیم می‌شوند و حساب‌رسان موظف‌اند صحت مدل‌های بانک را در محاسبه زیان‌های احتمالی اعتبار بررسی کنند.

۲. ارزیابی سرمایه‌گذاری‌ها و دارایی‌های مالی: مطالعات تأیید کرده‌اند که HSBC یکی از بانک‌های پیشرو در حوزه تأمین مالی جهانی است. نظارت بر ریسک‌های پرتفوی وام‌دهی و کنترل دارایی‌های پرتفوی یکی از وظایف کلیدی حساب‌رسان این بانک محسوب می‌شود.

۳. نظارت بر تخلفات مالی و پول‌شویی: HSBC در گذشته با اتهامات گسترده‌ای درباره نقض قوانین ضد پول‌شویی مواجه بوده است. این بانک در سال ۲۰۱۲ به دلیل تخلفات پول‌شویی، ۱/۹ میلیارد دلار جریمه شد. پس از این رسوایی، حساب‌رسی‌های داخلی و مستقل به‌طور درخور توجهی تشدید شده و نظارت‌های شدیدتری بر تراکنش‌های مالی این بانک اعمال شده است.

تأثیر اصلاحات حساب‌رسی پس از جریمه سال ۲۰۱۲

تحلیل‌ها تأیید می‌کنند که پس از اعمال جریمه، HSBC سیستم‌های نظارتی خود را به‌روزرسانی کرده و حساب‌رسان موظف شده‌اند اثربخشی این اصلاحات را ارزیابی کنند. تحقیقات نشان داده است که حساب‌رسان بررسی می‌کنند آیا این بانک قادر به شناسایی تراکنش‌های مشکوک بوده و آیا فرآیندهای اصلاحی به‌درستی اجرا شده‌اند یا خیر. همچنین، HSBC اکنون گزارش‌های شفاف‌تری به سازمان‌های نظارتی ارائه داده و مطابق با مقررات بین‌المللی از جمله FATF عمل می‌کند.

بر پایه نتایج بررسی‌های اخیر، حساب‌رسی‌های سخت‌گیرانه‌تر، احتمال وقوع تخلفات مالی را کاهش داده و میزان شفافیت مالی این بانک را افزایش داده است. این تغییرات باعث شده است HSBC نسبت به گذشته ریسک کمتری در حوزه پول‌شویی داشته باشد و فرآیندهای نظارتی به شکل مؤثرتری اجرا شوند.

فرآیند حساب‌رسی و مدیریت ریسک در UBS

بررسی‌های انجام‌شده درباره ساختار حساب‌رسی UBS نشان می‌دهد این بانک، از مدل مناقصه‌ای برای انتخاب حساب‌رس خارجی استفاده می‌کند تا از ایجاد وابستگی‌های بلندمدت جلوگیری شود. بر اساس داده‌های مالی این فرآیند، تأثیر بسزایی در افزایش شفافیت مالی UBS داشته است، به‌ویژه پس از ادغام با Credit Suisse در سال ۲۰۲۳، که به یکی از پیچیده‌ترین حساب‌رسی‌های بانکی در سال‌های اخیر تبدیل شد. بر پایه تحلیل‌ها، نظارت حساب‌رسان مستقل، یکی از عوامل کلیدی در مدیریت چالش‌های مالی این ادغام بوده است.

بر اساس گزارش‌های UBS، حسابرسی این بانک تحت نظارت شرکت Ernst & Young (EY) و مطابق با استانداردهای IFRS و مقررات نظارتی سوئیس انجام می‌شود. یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که شدیدتر شدن نظارت‌های حسابرسی پس از ادغام، موجب افزایش انطباق این بانک با الزامات بانک مرکزی سوئیس (FINMA) شده است. تحلیل داده‌های مالی تأیید می‌کند که این ادغام باعث افزایش ۵۵ درصدی دارایی‌های موزون به ریسک (RWA) شده است و در نتیجه، حسابرسان UBS مجبور شدند سیاست‌های مدیریت ریسک را برای حفظ ثبات مالی بانک بازبینی کنند.

نقش حسابرسی در مدیریت بحران UBS و Credit Suisse

بر اساس داده‌های تاریخی، نقش حسابرسی مستقل در کنترل ریسک‌های مرتبط با ادغام Credit Suisse، حیاتی بوده است. حسابرسان EY وظیفه داشتند ریسک‌های ناشی از انتقال دارایی‌ها، ادغام ترازنامه‌های مالی و میزان تأثیر این ادغام بر نسبت‌های کفایت سرمایه (Tier 1 Capital) را ارزیابی کنند. طبق بررسی‌ها، حسابرسی‌های انجام‌شده منجر به شفاف‌سازی وضعیت دارایی‌های پریسک Credit Suisse شد و مشخص کرد که کدام بخش از این دارایی‌ها باید توسط UBS بازبینی شود.

نقش کلیدی حسابرسی در این فرآیند شامل موارد زیر بوده است:

۱. ارزیابی دارایی‌های پریسک و مدیریت انتقال آن‌ها → بررسی‌ها نشان داده‌اند حسابرسان نقش اساسی در شفاف‌سازی وضعیت مالی Credit Suisse و تصمیم‌گیری درباره مدیریت دارایی‌های مشکل‌دار UBS داشته‌اند.

۲. تطبیق ادغام با استانداردهای IFRS و مقررات FINMA → بررسی‌ها تأیید می‌کنند که حسابرسی مستقل نقش مهمی در تأمین انطباق فرآیند ادغام با الزامات نظارتی داشته است و از ایجاد عدم شفافیت در گزارش‌های مالی جلوگیری کرده است.

۳. تحلیل تأثیر افزایش دارایی‌های موزون به ریسک (RWA) بر ثبات مالی → UBS افزایش ۵۵ درصدی RWA، نشان داد که UBS باید برای مدیریت ریسک‌های مرتبط، سیاست‌های کنترلی خود را تقویت کند. این فرآیند، زیر نظر حسابرسان مستقل انجام شد تا بانک، پس از ادغام، همچنان از ثبات مالی برخوردار باشد.

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهند حسابرسی مستقل نه تنها در افزایش شفافیت مالی، بلکه در کاهش نوسانات پس از ادغام نیز مؤثر بوده است. UBS تحت نظارت حسابرسان، ذخایر سرمایه‌ای خود را در

سطح ۱۶/۴ درصد نگه داشته که این میزان، بالاتر از حداقل الزامات نظارتی بوده و نشان‌دهنده تأثیر حسابرسی در کنترل ریسک‌های سیستمیک است. بنابراین، یافته‌های تحقیق تأیید می‌کنند که در شرایط ادغام‌های بزرگ و تغییرات ساختاری، حسابرسی مستقل نقش اساسی در مدیریت ریسک‌های مالی، تضمین تطابق با استانداردهای بین‌المللی و افزایش شفافیت دارد.

بررسی HSBC و UBS در گزارش "Mind the Gap" از منظر شفافیت و حسابرسی
گزارش "Mind the Gap" یکی از معتبرترین ارزیابی‌های جهانی در حوزه شفافیت مالی و حسابرسی بانک‌هاست. این گزارش از سوی سازمان‌های بین‌المللی مالی منتشر شده و بانک‌ها را بر اساس شاخص‌هایی مانند شفافیت نهادی و مسئولیت‌پذیری مالی رتبه‌بندی می‌کند. در این پژوهش، از این گزارش برای مقایسه عملکرد حسابرسی و نظارت مالی بانک‌های HSBC و UBS استفاده شده است.

شفافیت نهادی

HSBC: امتیاز ۳ UBS: امتیاز ۲

بررسی‌ها تأیید می‌کنند که HSBC، گزارش‌های حسابرسی گسترده‌تری از UBS منتشر کرده و سیاست‌های اعتباری خود را تا حدی شفاف‌سازی کرده است. در مقابل، UBS اگرچه از نظر حسابرسی مستقل عملکرد بهتری دارد، اما اطلاعات کمتری درباره سیاست‌های سرمایه‌گذاری و استانداردهای مالی خود ارائه می‌دهد. این مسئله تأثیر مستقیمی بر میزان اعتماد سرمایه‌گذاران و تنظیم‌کنندگان بازار به شفافیت مالی UBS داشته است.

شفافیت معاملات

HSBC: امتیاز ۰ UBS: امتیاز ۰

مطالعات مرتبط نشان داده‌اند هر دو بانک، برخلاف برخی مؤسسات مالی مانند بانک جهانی، اطلاعاتی درباره معاملات و پروژه‌های تأمین مالی شده خود را منتشر نمی‌کنند. افشاندن اطلاعات درباره وام‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و تأمین مالی‌ها، می‌تواند ریسک‌های مرتبط با تأمین مالی پروژه‌های بحث‌برانگیز را افزایش دهد. طبق تحلیل‌ها، شفافیت پایین در این حوزه، عاملی مؤثر در کاهش مسئولیت‌پذیری نهادی بانک‌ها است.

مسئولیت‌پذیری نهادی

HSBC: امتیاز ۱ UBS: امتیاز ۲

نتایج پژوهش‌ها تأیید می‌کنند که UBS، با اتکا بر حسابرسی‌های مستقل و نظارت‌های قوی‌تر، در این شاخص عملکرد بهتری نسبت به HSBC داشته است. از سوی دیگر، HSBC عمدتاً به حسابرسی‌های داخلی وابسته بوده که به دلیل نبود نظارت‌های مستقل کافی، از شفافیت کمتری برخوردار است. بر اساس یافته‌ها، بانک‌هایی که اتکای بیشتری به حسابرسی مستقل دارند، اعتبار بالاتری در بازارهای مالی دارند.

مسئولیت‌پذیری معاملات

HSBC : امتیاز + UBS : امتیاز +

بررسی داده‌های پژوهشی نشان داده است که هیچ‌یک از این بانک‌ها، مکانیزم مشخصی برای رسیدگی به شکایات عمومی درباره تأمین مالی‌های خود ندارند. نبود چنین سیستم‌هایی ریسک انتقادهای اجتماعی و حقوقی علیه بانک‌ها را افزایش داده و می‌تواند بر اعتماد عمومی تأثیر منفی بگذارد. برخی بانک‌های رقیب، مانند Rabobank و Standard Bank، سیستم‌های ویژه‌ای برای رسیدگی به شکایات ذی‌نفعان و مشتریان ایجاد کرده‌اند، در حالی که HSBC و UBS فاقد چنین ساختاری هستند.

فرضیه‌ها و سؤالات پژوهش

فرضیه اول: افزایش هزینه‌های حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر سود خالص بانک‌ها دارند.
فرضیه دوم: نظارت‌های حسابرسی داخلی و مستقل باعث کاهش فساد مالی و بهبود شفافیت گزارش‌های مالی در بانک‌ها می‌شود.
سؤال اصلی پژوهش در بخش مقدمه آمده است.
سؤالات فرعی

۱. آیا هزینه‌های حسابرسی بر مدیریت ریسک بانک‌ها تأثیر دارد؟
۲. آیا حسابرسی می‌تواند سرمایه‌گذاری‌های پرریسک بانک‌ها را تحت کنترل درآورد؟
۳. آیا سیستم‌های نظارتی و حسابرسی در جلوگیری از پول‌شویی نقش دارند؟

روش‌شناسی و داده‌ها

این تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی و کاربردی انجام شده است.

رویکرد داده‌های پانل

هدف این مقاله ارزیابی اثرات هزینه‌های حسابرسی بر عملکرد دو بانک در دوره ۲۰۲۴-۲۰۱۰ می‌باشد. بدین منظور از رگرسیون داده‌های پانل^۱ استفاده می‌شود. در این رویکرد تعداد مشاهدات افزایش یافته است که یک مزیت به شمار می‌رود و می‌توان اثرات خاص غیرقابل مشاهده هر مقطع و زمان را کنترل نمود (تمپل^۲، ۱۹۹۹).

مدل پانل به شکل زیر می‌باشد:

$Performance_{it} = \alpha + \beta Audit\ cost_{it} + \gamma X_{it} + \mu_i + v_t + \varepsilon_{it}$	(۱)
---	-----

جمله μ_i نشان‌دهنده اثرات خاص مقاطع و v_t اثرات ثابت زمان می‌باشند. هم‌چنین بردار X_{it} متغیرهای کنترل می‌باشند. ε_{it} جملات خطا می‌باشند. از آزمون F مقید و هاسمن برای انتخاب میان روش‌های حداقل مربعات تلفیقی^۳ (PLS)، اثرات ثابت^۴ (FE) و اثرات تصادفی^۵ (RE) استفاده خواهد شد.

رویکرد حداقل مربعات استحکام (RLS)

برای تخمین ضرایب در روش داده‌های پانل از برآوردگرهای حداقل مربعات معمولی استفاده می‌شود. اما این برآوردگرها نسبت به وجود مشاهداتی که خارج از محدوده‌ی نرمال برای مدل رگرسیون موردنظر قرار دارند، حساس هستند. حساسیت روش‌های رگرسیون مرسوم به این مشاهدات پرت می‌تواند منجر به برآورد ضرایبی شود که به درستی رابطه‌ی آماری زیربنایی را منعکس نمی‌کنند. حداقل مربعات استحکام^۶ (RLS) به مجموعه‌ای از روش‌های رگرسیون اشاره دارد که به گونه‌ای طراحی شده‌اند تا در برابر داده‌های پرت مقاوم‌تر یا کمتر حساس باشند. سه روش مختلف برای RLS ارائه شده است؛ برآوردگر M- (هابر^۷، ۱۹۷۳)؛ برآوردگر S- (روسو و یوهای^۸، ۱۹۸۴) و برآوردگر MM- (یوهای، ۱۹۸۷) که این سه روش از نظر تمرکز بر انواع مختلف داده‌های پرت با یکدیگر تفاوت دارند. برآوردگر M- به داده‌های پرت در متغیر وابسته می‌پردازد، جایی که مقدار متغیر وابسته به‌طور قابل توجهی از مقدار مورد

1. Panel Data Regression
2. Temple
3. Pooled Least Square
4. Fixed Effects
5. Random Effects
6. Robust least squares
7. Huber
8. Rousseeuw and Yohai

انتظار در مدل رگرسیون فاصله دارد (خطاهای بزرگ)؛ برآوردگر S یک روش محاسباتی پیچیده است که بر داده‌های پرت در متغیرهای مستقل تمرکز دارد (نقاط با اهرم زیاد) و برآوردگر MM ترکیبی از روش‌های برآوردگر M و برآوردگر S است. این روش ابتدا برآوردگر S را اجرا می‌کند و سپس از برآوردهای حاصل به‌عنوان نقطه شروع برای برآوردگر M استفاده می‌کند. از آنجا که برآوردگر MM ترکیبی از دو روش دیگر است، داده‌های پرت را هم در متغیرهای وابسته و هم در متغیرهای مستقل کنترل می‌کند. در برآوردگر S ، نماد S بیانگر «آماره مقیاس»^۱ است. برآوردهای S مجموعه‌ای از ضرایب را پیدا می‌کنند که کوچک‌ترین برآورد از مقیاس S ارائه می‌دهند، به‌گونه‌ای که؛

$$\frac{1}{N-k} \sum_{i=1}^N h_c \left(\frac{r_i(\beta)}{S} \right) = b \quad (2)$$

برای تابع $h_c(\cdot)$ با ثابت تنظیم $c > 0$ ، که در آن b تابع توزیع نرمال استاندارد در نظر گرفته می‌شود. تخمین برآوردهای S از نظر محاسباتی پیچیده است و الگوریتم‌های سریعی وجود دارند که تقریب‌های دقیقی را ارائه می‌دهند. در این مقاله از الگوریتم سالیبیان-باررا و یوهای^۲ (۲۰۰۶) استفاده می‌شود که ۴ مرحله دارد. روش دیگر در رگرسیون استحکام، جایگزین کردن مجذور باقی‌مانده‌ها در معادله رگرسیون با تابعی است که وزن کمتری به داده‌های پرت اختصاص می‌دهد. برآوردگر M هوپر که در آن M مشابه برآوردگر بیشینه درست‌نمایی (ML) است، مقادیر ضرایب را به گونه‌ای برآورد می‌کند که مجموع مقادیر یک تابع از باقی‌مانده‌ها را حداقل گردد؛

$$\hat{\beta}_M = \operatorname{argmin}_{\beta} \sum_{i=1}^N \rho_c \left(\frac{r_i(\beta)}{\sigma w_i} \right), \quad (3)$$

$$w_i = \sqrt{1 - X_i(X'X)^{-1}X_i'}$$

که در آن σ معیاری از مقیاس باقی‌مانده‌ها است، C یک ثابت تنظیمی مثبت دلخواه مرتبط با تابع می‌باشد، و w_i وزن‌های انفرادی هستند که معمولاً برابر با ۱ در نظر گرفته می‌شوند، اما ممکن است به مقدار زیر تنظیم شوند؛

$$w_i = \sqrt{1 - X_i(X'X)^{-1}X_i'} \quad (4)$$

که برای کاهش وزن مشاهداتی است که اهرم بالایی دارند.

1. scale statistic
2. Salibian-Barrera andm Yohai

جامعه آماری

این پژوهش شامل بانک‌های HSBC و UBS است که از بزرگ‌ترین بانک‌های بین‌المللی محسوب می‌شوند و ساختارهای حسابرسی متفاوتی دارند. انتخاب این بانک‌ها به صورت هدفمند انجام شده است، زیرا مقایسه تأثیر حسابرسی مستقل بر عملکرد مالی و مدیریت ریسک در شرایط نظارتی مختلف، مستلزم بررسی نمونه‌هایی با ویژگی‌های نظارتی و ساختاری متمایز است.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل گزارش‌های مالی و حسابرسی منتشرشده، مقالات علمی و اسناد رسمی مرتبط با وضعیت حسابرسی بانک‌هاست. داده‌های مالی و حسابرسی این دو بانک طی سال‌های ۲۰۲۴ - ۲۰۱۰ از منابع معتبر بین‌المللی استخراج شده و برای تکمیل اطلاعات، مطالعات علمی مرتبط با نظام‌های حسابرسی بانک‌های بین‌المللی نیز بررسی شده است. شاخص‌هایی مانند هزینه حسابرسی، درآمد کل، دارایی‌های موزون به ریسک و سود خالص، به‌عنوان متغیرهای کلیدی در تحلیل نقش حسابرسی در شفافیت مالی و عملکرد مالی بانک‌ها استفاده شده‌اند.

نتایج و بحث

جدول (۱) میزان هزینه‌های حسابرسی و ارتباط آن با مدیریت ریسک را در بانک‌های HSBC و UBS در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ نشان می‌دهد. هدف این جدول بررسی تغییرات هزینه‌های حسابرسی و نحوه تأثیر آن بر سیستم‌های کنترلی این بانک‌ها است.

جدول ۱. مقایسه هزینه‌های حسابرسی و مدیریت ریسک در HSBC و UBS

شاخص	HS(۲۰۲۳) BC	H(۲۰۲۴) SBC	(۲۰۲۳) UBS	UBS(۲۰۲۴)
هزینه حسابرسی (میلیون دلار)	۱۵۵/۹	۱۴۶/۶	۵۷	۱۱۵
هزینه خدمات غیرحسابرسی (میلیون دلار)	۴۶/۱	۴۳/۸	۱۱	۲۳
نسبت هزینه غیرحسابرسی به حسابرسی (%)	۲۹/۵۷٪	۲۹/۸۸٪	۱۹/۳٪	۲۰/۱۰٪
نسبت هزینه حسابرسی به درآمد کل (%)	۰/۲۴٪	۰/۲۲٪	۰/۱۷٪	۰/۳۴٪

تحلیل: با وجود کاهش هزینه‌های حسابرسی در HSBC طی سال ۲۰۲۴ نسبت به سال ۲۰۲۳، این بانک اقداماتی در جهت تقویت حسابرسی داخلی و اصلاح ساختارهای کنترلی خود انجام داده است؛ امری که منجر به بهبود شفافیت مالی شده است. در مقابل، بانک UBS پس از ادغام با Credit

Swisse، هزینه‌های حسابرسی خود را افزایش داده که بیانگر تشدید نظارت‌های بیرونی و الزامات نظارتی جدید است.

جدول (۲) نشان‌دهنده ارتباط میان هزینه‌های حسابرسی، کفایت سرمایه (Tier 1 Capital) و دارایی‌های موزون به ریسک (RWA) در بانک‌های HSBC و UBS است. هدف این تحلیل، بررسی این موضوع است که آیا هزینه‌های حسابرسی منجر به کاهش دارایی‌های پریسک و افزایش پایداری مالی بانک‌ها شده است یا خیر.

جدول ۲. تأثیر حسابرسی بر کفایت سرمایه و دارایی‌های موزون به ریسک

شاخص	HSBC(۲۰۲۳)	HSBC(۲۰۲۴)	UBS(۲۰۲۳)	UBS(۲۰۲۴)
کل دارایی‌ها (میلیارد دلار)	۲/۹۹۲	۳/۱۰۰	۱/۱۵۶	۱/۲۵۰
حقوق صاحبان سهام (میلیارد دلار)	۱۸۲	۱۹۰	۱۰۸	۱۲۰
نسبت سرمایه پایه Tier 1 (%)	٪۱۶/۳	٪۱۷/۱	٪۱۹/۵	٪۱۶/۴
دارایی‌های موزون به ریسک (میلیارد دلار)	۸۵۴/۱	۹۰۰	۳۳۴	۵۱۵/۵

تحلیل: UBS با وجود سرمایه پایه بالاتر، افزایش چشمگیری در دارایی‌های پریسک داشته که مستلزم کنترل‌های نظارتی قوی‌تر است، در حالی که HSBC ثبات بیشتری در این شاخص‌ها نشان می‌دهد.

در جدول (۳) روند تغییرات سودآوری بانک‌های HSBC و UBS بررسی شده است. تمرکز این جدول بر این است که آیا افزایش هزینه‌های حسابرسی تأثیر محسوسی بر کاهش هزینه‌های عملیاتی و بهبود سودآوری داشته است.

جدول ۳. روند سودآوری و تأثیر هزینه‌های حسابرسی بر عملکرد مالی

شاخص	HSBC(۲۰۲۳)	HSBC(۲۰۲۴)	UBS(۲۰۲۳)	UBS(۲۰۲۴)
درآمد خالص بهره (میلیارد دلار)	۳۵/۸	۳۸/۱	۷/۲	۸/۵
درآمد از کارمزدها (میلیارد دلار)	۱۱/۸	۱۲/۳	۳/۳	۳/۸
سود خالص (میلیارد دلار)	۳۰/۳	۳۲/۱	۳/۲۹	۰/۹۹۶
نسبت هزینه به درآمد (%)	%۴۸/۶	%۴۵/۹	%۸۶/۲	%۸۸/۷

تحلیل: HSBC سودآوری بیشتری دارد، درحالی‌که UBS به دلیل هزینه‌های ادغام، کاهش سود را تجربه کرده است. این نشان می‌دهد که تأثیر هزینه‌های حسابرسی بر سودآوری، به ساختار مالی و استراتژی بانک وابسته است.

جدول (۴) میزان سودآوری دو بانک را در ارتباط با درآمد کل و هزینه‌های حسابرسی نشان می‌دهد. هدف این مقایسه، بررسی نقش حسابرسی مستقل در بهینه‌سازی عملکرد مالی بانک‌هاست.

جدول ۴. تأثیر حسابرسی بر سودآوری بانک‌ها

بانک	درآمد کل (میلیارد دلار)	سود خالص (میلیارد دلار)	نسبت سود به درآمد کل
UBS	۳۳/۶۷	۳/۲۹	%۹/۷
HSBC	۶۶/۱	۳۰/۳	%۴۵/۸

تحلیل: HSBC درصد سودآوری بسیار بالاتری نسبت به UBS دارد، که نشان می‌دهد استراتژی‌های این بانک در مدیریت هزینه‌ها و استفاده از حسابرسی برای بهینه‌سازی مالی بهتر است. UBS با وجود هزینه‌های حسابرسی کمتر، سودآوری پایین‌تری دارد که ممکن است به هزینه‌های ناشی از ادغام با Credit Suisse مرتبط باشد.

نتایج آزمون‌های پیش از برآورد مدل

در این بخش، ابتدا برای اجتناب از رگرسیون‌های کاذب، آزمون ریشه واحد متغیرها انجام می‌گیرد. دو نوع رویکرد برای آزمون ریشه واحد وجود دارد. رویکرد نخست مبتنی بر فرض استقلال مقاطع است، که این امکان را می‌دهد توزیع‌های آماری آزمون‌ها را به راحتی ایجاد کرده و توزیع‌های نرمال مجانبی یا نیمه مجانبی را به دست آورد. رویکرد دوم نیز مبتنی بر وابستگی مقاطع است. بنابراین قبل از انجام آزمون ریشه واحد، وابستگی مقطعی متغیرها ارزیابی گردید که نتایج آن در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. نتایج آزمون وابستگی مقطعی

سود خالص	دارایی موزون ریسک	هزینه عملیاتی	دارایی کل	هزینه حسابرسی	آزمون
۰/۸	۴/۶	۳/۸	۴/۱	۱/۹	LM بریوش-پاگان
-۰/۲	۲/۵	۱/۹	۲/۲	۰/۶۴	LM پسران
-۰/۳۳	۲/۴	۱/۹	۲/۱	۰/۵۷	LM تورش تصحیح شده
۰/۹	۲/۱	-۱/۹	۲/۰	۱/۴	CD پسران
استقلال	استقلال	استقلال	استقلال	استقلال	استنتاج
* معنادر در سطح ۱ درصد					

بر اساس نتایج آزمون‌های وابستگی مقطعی در جدول ۵، برای تمامی متغیرها، فرضیه صفر یعنی مستقل بودن مقاطع از یکدیگر رد نشده و متغیرها از نظر مقطعی مستقل هستند. با توجه به مستقل بودن مقاطع، برای آزمون ریشه واحد از آزمون‌های لوین، لین و چو (LLC) و ایم، پسران و شین (IPS) استفاده می‌شود.

جدول ۶. نتایج آزمون ریشه واحد

سود خالص	دارایی موزون ریسک	هزینه عملیاتی	دارایی کل	هزینه حسابرسی	آزمون
۰/۵	-۰/۷	۲/۳	۰/۴	۰/۸	LLC - سطح
-۲/۷*	-۴/۲*	۳/۶*	۳/۵*	۳/۹*	LLC - با یک تفاضل
-۰/۲	۰/۳	۲/۳	۰/۵	۰/۰۴	IPS - سطح
-۲/۹*	-۲/۴*	۱۱/۳*	۵/۲*	۲/۷*	IPS - با یک تفاضل
I(1)	I(1)	I(1)	I(1)	I(1)	استنتاج
* معنادار در سطح ۱ درصد					

نتایج آزمون‌ها در جدول ۶ نشان می‌دهند تمامی متغیرها در سطح دارای ریشه واحد مشترک بوده و با یک بار تفاضل‌گیری ایستا می‌شوند، بنابراین انباشته از مرتبه یک هستند. در اینجا لازم است آزمون هم‌انباشتگی انجام گیرد؛ بدین منظور از آزمون کائو برای بررسی اینکه آیا رابطه هم‌انباشتگی بین متغیرها وجود دارد یا خیر، استفاده شد.

جدول ۷. نتایج آزمون هم‌انباشتگی

متغیر وابسته: سود خالص		آزمون
مقدار احتمال	آماره	
۰/۰۰	-۱/۴***	کائو
وجود رابطه بلندمدت میان متغیرها		استنتاج
*** معنادار در سطح ۱۰ درصد؛ فرضیه صفر: عدم هم‌انباشتگی		

بر اساس نتایج آزمون هم‌انباشتگی کائو در جدول ۷، فرضیه صفر که بیانگر عدم وجود رابطه هم‌انباشتگی میان متغیرها است، در سطح معناداری ۱ درصد رد می‌شود که دال بر وجود رابطه بلندمدت میان متغیرها است.

برآورد مدل داده‌های پانل

در این بخش اثرات هزینه‌های حسابرسی بر عملکرد دو بانک در دوره ۲۰۲۴-۲۰۱۰ در قالب رگرسیون داده‌های پانل و حداقل مربعات استحکام برآورد شد. نتایج آزمون‌های پیش از برآورد مدل، حاکی از آن بود که روش اثرات ثابت برای تحلیل نتایج مناسب است.

جدول ۸. نتایج اثرات هزینه‌های حسابرسی بر سود خالص دو بانک HSBC و UBS

متغیرها	مدل ۱	مدل ۲
عرض از میداء	-۱۰/۲*** (۵/۵)	-۸/۳*** (۴/۲)
هزینه‌های حسابرسی	-۰/۱۲*** (۰/۰۷)	-۰/۶۲*** (۰/۳)
دارایی کل	۲/۴* (۰/۹۲)	۱/۹* (۰/۲۶)
هزینه‌های عملیاتی	-۰/۳۴*** (۰/۱۸)	-۰/۷۴*** (۰/۳۵)
دارایی موزون ریسک	۰/۰۵*** (۰/۰۳)	۰/۰۴*** (۰/۰۲)
ضریب تعیین	۰/۵۹	۰/۵۲
آماره F مقید	۱۰۵/۰۲*	۱۰۴/۸*
آماره هاسمن	۲۸/۴*	۵۰/۵*
کنترل اثرات مقاطع	بله	بله
روش تخمین	FE	RLS
تعداد مشاهدات	۳۰	۳۰

*** و ** و * به ترتیب معنادار در سطح ۱، ۵ و ۱۰ درصد؛ داخل پرانتز خطای استاندارد هستند.

بر اساس نتایج جدول شماره ۸، هزینه‌های حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر سود خالص بانک‌های HSBC و UBS دارند. در هر دو مدل تخمینی این متغیر با ضرایب منفی ظاهر شده و در سطوح بالایی از معناداری قرار دارد که نشان می‌دهد افزایش این هزینه‌ها باعث کاهش سود خالص

می‌شود. این اثر می‌تواند به‌طور مستقیم ناشی از افزایش هزینه‌ها باشد، یا اینکه غیرمستقیم از طریق تشدید کنترل‌ها، کشف اشتباهات مالی و تعدیل‌های احتمالی در سود گزارش شده، بر سودآوری اثر بگذارد.

متغیر دارایی کل نیز در هر دو مدل، رابطه مثبتی با سود خالص دارد. ضرایب مثبت و معنادار در سطح ۱۰ درصد نشان می‌دهد که افزایش حجم دارایی‌ها می‌تواند سودآوری را تقویت کند. این نتیجه قابل پیش‌بینی است، چرا که بانک‌هایی با دارایی‌های بیشتر معمولاً توان و ظرفیت بیشتری برای سرمایه‌گذاری، اعطای وام و کسب درآمد دارند. از سوی دیگر، هزینه‌های عملیاتی اثر منفی شدیدی بر سود خالص دارند. در هر دو مدل، این متغیر معنادار در سطح ۱ درصد بوده و ضرایب منفی آن درخور توجه است. بنابراین، کنترل و مدیریت بهتر هزینه‌های عملیاتی می‌تواند یکی از راهکارهای کلیدی برای بهبود سودآوری بانک‌ها باشد.

دارایی‌های موزون شده بر اساس ریسک برخلاف انتظار، اثری مثبت بر سود خالص داشته‌اند. این یافته ممکن است حاکی از آن باشد که بانک‌ها در دارایی‌های با ریسک بالا بازده مناسبی کسب کرده‌اند یا مدیریت ریسک به شکلی انجام شده که ریسک‌پذیری منجر به زیان نشده، بلکه به افزایش درآمد انجامیده است. این موضوع می‌تواند ناشی از مهارت بانک‌ها در انتخاب دارایی‌های سودآور با وجود ریسک بالا باشد. از نظر آماری، مدل تخمینی اثرات ثابت بهتر عمل کرده، چرا که ضریب تعیین بالاتری دارد و همچنین نتایج آزمون هاسمن نشان می‌دهد این مدل در مقایسه با مدل RLS، از قابلیت توضیحی بالاتری برخوردار است و مناسب‌تر برای داده‌های این مطالعه به نظر می‌رسد.

به‌طور کلی، یافته‌های این تحلیل حاکی از آن است که کنترل هزینه‌های مستقیم مانند حسابرسی و عملیات داخلی، نقش مهمی در حفظ سودآوری بانک‌ها دارد. در مقابل، توسعه دارایی‌ها و انتخاب مناسب دارایی‌های با ریسک مدیریت شده، می‌تواند سودآوری را بهبود بخشد. این نتایج می‌توانند برای مدیران مالی و حساب‌رسان بانکی در طراحی استراتژی‌های بهینه بسیار مفید واقع شوند.

نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با بررسی تأثیر حسابرسی مستقل و نظارت‌های داخلی بر شفافیت مالی و عملکرد دو بانک بین‌المللی HSBC و UBS را در دوره زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ و با استفاده از مدل رگرسیون داده‌های پانل و تحلیل‌های آماری پیشرفته، به این نتیجه رسید که تغییرات در سیاست‌های حسابرسی و نظارت‌های داخلی تأثیر مستقیم و قابل‌توجهی بر عملکرد مالی و شفافیت گزارش‌های مالی این

بانک‌ها دارند. در بانک UBS، افزایش هزینه‌های حسابرسی در سال ۲۰۲۴ همزمان با ادغام با Credit Suisse رخ داده و با کاهش دارایی‌های پرریسک و افزایش نظارت‌های مالی همراه بوده است. این موضوع نشان می‌دهد ارتقاء سطح حسابرسی می‌تواند به کنترل بهتر ریسک و بهبود ساختار مالی بانک کمک کند. در مقابل، در بانک HSBC اگرچه هزینه حسابرسی در سال ۲۰۲۴ نسبت به ۲۰۲۳ کاهش یافته، اما بهبودهایی در ساختار کنترل داخلی و شفافیت مالی مشاهده شده است. طبق این یافته، اثرگذاری حسابرسی تنها به میزان هزینه آن وابسته نیست، بلکه کیفیت اجرا، شدت نظارت، و اصلاحات ساختاری نیز نقش مهمی در ارتقاء شفافیت و عملکرد مالی دارند.

فرضیه اول: افزایش هزینه‌های حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر سود خالص بانک‌ها دارند. نتایج تحلیل‌های رگرسیونی نشان داد که هزینه‌های حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر سود خالص بانک‌ها دارند. به‌ویژه، این تأثیر در هر دو بانک HSBC و UBS در سطح ۱ درصد معنادار بود. این نشان می‌دهد که با افزایش هزینه‌های حسابرسی، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، تغییراتی در سودآوری بانک‌ها ایجاد می‌شود که می‌تواند ناشی از افزایش هزینه‌ها برای ارتقای شفافیت یا اصلاحات مالی باشد. نتایج بررسی اثرات هزینه‌های عملیاتی و دارایی‌های کل، نشان داد که هزینه‌های عملیاتی تأثیر منفی بر سود خالص دارند و کنترل این هزینه‌ها می‌تواند به بهبود عملکرد مالی بانک‌ها کمک کند. همچنین، دارایی‌های کل رابطه مثبتی با سودآوری دارند، به‌طوری که بانک‌هایی با دارایی‌های بیشتر معمولاً توانایی بالاتری در تولید درآمد از طریق وام‌دهی و سرمایه‌گذاری دارند.

در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق، باید گفت تغییرات در سیاست‌های حسابرسی و نظارت‌های داخلی، به‌ویژه در زمینه افزایش هزینه‌های حسابرسی و هماهنگی با استانداردهای بین‌المللی، می‌تواند به بهبود شفافیت مالی و کاهش فساد کمک کنند. به‌ویژه، اجرای استانداردهای بین‌المللی حسابداری و حسابرسی (مانند IFRS و ISA) باعث افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و بهبود کیفیت گزارش‌های مالی شده است. در پاسخ به سؤال اول، داده‌های تحقیق نشان می‌دهد افزایش هزینه‌های حسابرسی با کنترل‌های مالی دقیق‌تر و کاهش احتمال تخلفات بانکی همراه است. در بانک UBS، هزینه‌های حسابرسی پس از ادغام افزایش یافته و این امر منجر به کاهش دارایی‌های پرریسک شده است. HSBC نیز پس از جریمه‌های قبلی، نظارت‌های حسابرسی خود را افزایش داده و بهبودهایی در ساختار کنترل ریسک اعمال کرده است. بر اساس این یافته‌ها، نظارت‌های حسابرسی نقش مؤثری در کاهش تخلفات مالی دارد، که مطابق با فرضیه پژوهش است. در پاسخ به سؤال دوم، تحلیل داده‌های مالی بیانگر آن است که حسابرسی مستقل می‌تواند میزان ریسک‌های مالی را کاهش دهد، اما تأثیر

آن کاملاً وابسته به سیاست‌های مدیریت بانک است. در UBS، حسابرسان نقش کلیدی در ارزیابی دارایی‌های پربیسک پس از ادغام با Credit Suisse داشتند، که در برخی موارد منجر به کاهش این دارایی‌ها شد. با این حال، در HSBC، افزایش حسابرسی‌های داخلی منجر به تغییرات ساختاری شده است. این نتایج از فرضیه پژوهش درباره تأثیر حسابرسی بر کاهش ریسک‌های مالی پشتیبانی می‌کند. در پاسخ به سؤال سوم، نقش حسابرسی در جلوگیری از پول‌شویی و تخلفات مالی کاملاً به میزان اجرای قوانین نظارتی وابسته است. HSBC در گذشته به دلیل ضعف در سیستم‌های ضدپول‌شویی، جریمه‌های سنگینی دریافت کرده بود، اما پس از اصلاحات حسابرسی، این سیستم‌ها تقویت شد. UBS نیز به دلیل الزامات نظارتی سوئیس (FINMA)، ملزم به اجرای سخت‌گیرانه‌تر مقررات AML (مبارزه با پول‌شویی) شده است. بنابراین، یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد حسابرسی مؤثر می‌تواند در کاهش تخلفات مالی مؤثر باشد، که با فرضیه تحقیق سازگار است.

فرضیه دوم: نظارت‌های حسابرسی داخلی و مستقل باعث کاهش فساد مالی و بهبود شفافیت گزارش‌های مالی در بانک‌ها می‌شود. نتایج به‌دست‌آمده از آزمون هم‌انباشتگی نشان داد که بین هزینه‌های حسابرسی و سود خالص رابطه بلندمدت وجود دارد، که ثابت و مستمر بودن تأثیر هزینه‌های حسابرسی بر عملکرد مالی بانک‌ها را نشان می‌دهد. بر پایه نتایج تحقیق، نظارت‌های دقیق‌تر و افزایش هزینه‌های حسابرسی نه تنها باعث افزایش شفافیت مالی می‌شود، بلکه با کاهش ریسک‌های عملیاتی، موجب بهبود عملکرد بانک‌ها در بلندمدت می‌شود. در نهایت، نتایج این تحقیق به وضوح نشان می‌دهند که حسابرسی مستقل و نظارت‌های داخلی قوی می‌توانند به‌طور مؤثری شفافیت مالی را افزایش دهند، فساد مالی را کاهش دهند و عملکرد کلی بانک‌ها را بهبود بخشند. این امر به‌ویژه در شرایط بحرانی و تغییرات ساختاری در بانک‌ها مانند ادغام‌ها یا بحران‌های مالی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. پیشنهاد می‌شود بانک‌ها و نهادهای نظارتی به‌منظور کاهش ریسک‌های مالی و بهبود شفافیت، هزینه‌های حسابرسی خود را به‌طور مؤثری مدیریت کرده و فرآیندهای حسابرسی و نظارت داخلی خود را به‌طور مستمر بهبود بخشند.

منابع و مأخذ

الف. فارسی

- باقری زمردی، ز.، و سویزی، ا. (۱۴۰۱). *نقش حسابرسان در مبارزه با پول‌شویی*. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۶(۲۰)، ۲۴۶۲-۲۴۶۶. بازیابی از <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/1431>
- سعدی، ج.، جعفری لاریجانی، ع.، و نسل موسوی، س. ح. (۱۴۰۳). *تأثیر پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) بر شفافیت مالی، ارزش‌های تأییدکنندگی و پیش‌بینی‌کنندگی*. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۴۹(۱)، ۱۳۹-۱۵۶. بازیابی از <https://www.magiran.com/paper/2595590>
- سلمان‌زاده، ح.، کردستانی، غ.، و کاظمی، ح. (۱۴۰۲). *ارزیابی نقش حسابداری مدیریت در ارتقای شفافیت و جلوگیری از فساد در بخش عمومی*. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۳(۴)، ۱-۲۴. بازیابی از https://jaacsi.alzahra.ac.ir/article_8148.html
- کاظمی، ش.، و موسوی، ف. (۱۴۰۳). *تأثیر پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی (IFRS) بر شفافیت مالی*. حسابداری، اقتصاد و هوش محاسباتی، ۱(۳)، ۱-۱۲. بازیابی از <https://jafci.com/index.php/jafci/article/view/14>
- میزان آنلاین. (۱۳۹۳). *نقش حسابرسان مستقل در شفافیت اطلاعات مالی بانک‌ها*. بازیابی از <https://www.mizanonline.ir/fa/news/36344>

ب. انگلیسی

- Akerlof, G. A. (1970). *The market for "lemons": Quality uncertainty and the market mechanism*. The Quarterly Journal of Economics, 84(3), 488-500. <https://doi.org/10.2307/1879431>
- BankTrack.org. (2018). *Transparency and accountability in banking*. Retrieved from <https://www.banktrack.org>
- Barth, J. R., Caprio, G., & Levine, R. (2004). *Bank regulation and supervision: What works best? Journal of Financial Intermediation*, 13(2), 205-248. <https://doi.org/10.1016/j.jfi.2003.06.002>

Bushman, R. M., & Smith, A. J. (2001). *Financial accounting information and corporate governance*. Journal of Accounting and Economics, 32(1-3), 237-333. [https://doi.org/10.1016/S0165-](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(01)00027-1)

4101(01)00027-1

Global Finance Magazine. (2019). *The world's best banks 2019*. Retrieved from <https://www.gfmag.com>

HSBC Holdings plc. (2010). *HSBC annual report and accounts 2010*.

HSBC Holdings plc. (2011). *HSBC annual report and accounts 2011*.

HSBC Holdings plc. (2012). *HSBC annual report and accounts 2012*.

HSBC Holdings plc. (2013). *HSBC annual report and accounts 2013*.

HSBC Holdings plc. (2014). *HSBC annual report and accounts 2014*.

HSBC Holdings plc. (2015). *HSBC annual report and accounts 2015*.

HSBC Holdings plc. (2016). *HSBC annual report and accounts 2016*.

HSBC Holdings plc. (2017). *HSBC annual report and accounts 2017*.

HSBC Holdings plc. (2018). *HSBC annual report and accounts 2018*.

HSBC Holdings plc. (2019). *HSBC annual report and accounts 2019*.

HSBC Holdings plc. (2020). *HSBC annual report and accounts 2020*.

HSBC Holdings plc. (2021). *HSBC annual report and accounts 2021*.

HSBC Holdings plc. (2022). *HSBC annual report and accounts 2022*.

HSBC Holdings plc. (2023). *Annual report and accounts 2023*. Retrieved from <https://www.hsbc.com>

HSBC Holdings plc. (2024). *Annual report and accounts 2024*. Retrieved from <https://www.hsbc.com>

HSBC Holdings plc. (2024). *Global internal audit charter. HSBC Group*. Retrieved from <https://www.hsbc.com>

HSBC Holdings plc. (2024). *Outcome of audit tender process. HSBC Group*. Retrieved from <https://www.hsbc.com>

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). *Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure*. Journal of Financial Economics, 3(4), 305-360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)

S&P Global. (2024). *Europe's 50 largest banks by assets*. Retrieved from <https://www.spglobal.com>

S&P Market Intelligence. (2024). *Global banking report*. Retrieved from <https://www.spglobal.com>

Sanction Scanner. (2024). *The importance of internal audit procedures in the banking system*. Retrieved from

<https://www.sanctionsscanner.com>

Spence, M. (1973). *Job market signaling*. The Quarterly Journal of Economics, 87(3), 355-374. <https://doi.org/10.2307/1882010>

Suchman, M. C. (1995). *Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches*. Academy of Management Review, 20(3), 571-610. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9508080331>

UBS Group AG. (2010). *UBS annual report 2010*.

UBS Group AG. (2011). *UBS annual report 2011*.

UBS Group AG. (2012). *UBS annual report 2012*.

UBS Group AG. (2012). *UBS annual report 2013*.

UBS Group AG. (2012). *UBS annual report 2014*.

UBS Group AG. (2012). *UBS annual report 2015*.

UBS Group AG. (2016). *UBS annual report 2016*.

UBS Group AG. (2016). *UBS annual report 2017*.

UBS Group AG. (2016). *UBS annual report 2018*.

UBS Group AG. (2019). *UBS annual report 2019*.

UBS Group AG. (2019). *UBS annual report 2020*.

UBS Group AG. (2021). *UBS annual report 2021*.

UBS Group AG. (2021). *UBS annual report 2022*.

UBS Group AG. (2023). *Annual report 2023*. Retrieved from <https://www.ubs.com>

UBS Group AG. (2024). *UBS annual report 2024*.